

KLASİK TÜRK ŞİİRİ GAZELERİNDE ŞAİR VE ŞİİR KARAKTERİ
İnsan- Şiir / Şair- Gazel

Salih ÖZYURT

Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

sozyurt@agri.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-9535-7357>

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute AİCUSBED 5/1 Nisan/April 2019 / Ağrı

ISSN: 2149-3006

e-ISSN: 2149-4053

Makale Türü- <i>Article Types</i> :	Eser Tanıtım Makalesi
Geliş Tarihi- <i>Received Date</i> :	
Kabul Tarihi- <i>Accepted Date</i> :	
Sayfa- <i>Pages</i> : 405-408	

<http://dergipark.gov.tr/aicusbed>

This article was checked by

 iThenticate

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute
AİCUSBED 5/2, 2019, 405-408

KLASİK TÜRK ŞİİRİ GAZELLERİNDE ŞAİR VE ŞİİR KARAKTERİ

İnsan- Şiir / Şair- Gazel

(Hazırlayan: Doç. Dr. Nazire ERBAY). Erzurum, Fenomen Yayıncılık,
Nisan 2019. ISBN: 978-605-9474-33-7

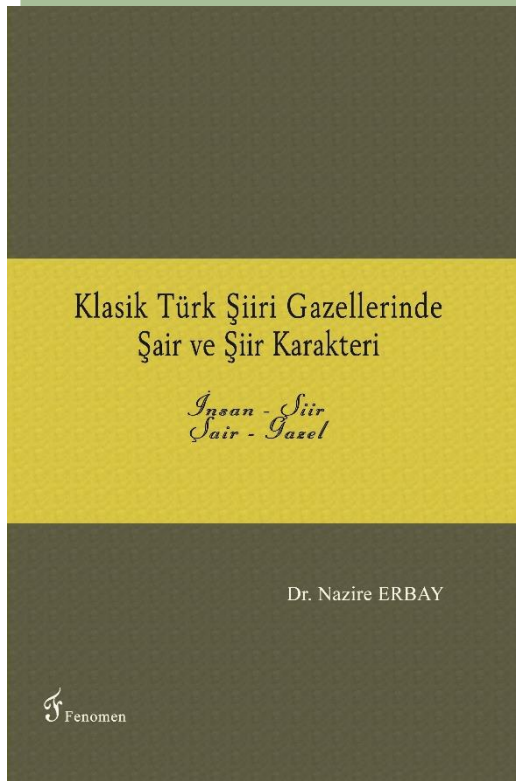
Salih ÖZYURT

Klasik Türk Şiirini daha iyi anlayabilmenin yollarından biri de şair ile şiir arasında bağlantı kurmaktır. Bu bağlantı son zamanda yapılan bir çalışma ele alınmıştır. Çalışma **Doç. Dr. Nazire ERBAY** tarafından yapılmıştır. Bu çalışma, **Klasik Türk Şiiri Gazellerinde Şair Ve Şiir Karakteri**'dir. Eser, önsöz giriş ve 13 başlıktan oluşmaktadır. Klasik Türk edebiyatı alanı ve okuyucusu için “İnsan- Şiir ve Şair – Gazel” bağlamında aşağıdaki başlıklar altında ele alınmıştır.

1. Sanat, Edebiyat ve Şiirin Tanımı:

Yazar, konu ile ilgili klasik şairlerin gazel beyitlerinden hareketle, şiiri nasıl tanımladığını ve şiir kelimesinden ne anladıklarını ortaya koyar.

Giriş kısmında da Batı menşeli şair poetikasıyla bahsederek sözü Osmanlı şairine getirir. Osmanlı şairinin şiirden ne anladığını, şiirle neyi anlatmak istediğini örneklerle ifade eder. Kadı Burhaneddin'e göre

gazellerinde şiir ve şair hakkındaki görüşlerini hem doğrudan söyler hem de uygular. Necati'ye göre ise bir sanatkar olarak saf güzeli görüp anlatmaktadır. Şair Taşlıcalı Yahya'ya göre ise şairin, şiirden kastının gazel olduğunu dikkat çeken duyguları öne çıkartır. Böylece 14. yüzyıldan 18. Yüzyılın sonuna kadar şairlerin şiir hakkındaki görüşleri örnek beyitlerle bu başlık içerisinde ifade edilir. Bu sayede klasik şairin şair kimdir, şiir neye denir sorularına cevaplar verilir.

2. Sanat, Edebiyat ve Şiir Anlayışı (Poetika) :

3. Şiir, Sanat ve Edebiyatla İlgili Kavramlar:

Yazar bu iki başlık altında, poetikanın tarihsel süreci ve Aristo'nun poetik söyleşilerinde esas olarak onun söz veya ses bilgisi üzerinde durur. Bunların Klasik Türk şairi üzerinde de etkili olduğunu söyleyerek, Osmanlı şiirinin poetik değerlendirmesini yapar. Bu bilgiler ışığında dönem itibari ile de şiirin gayesinin de bilinmesi gerektiğinden bahseder. Yazar, kafiye nedir, mana ve benzeri unsurlardan söz ederek bu unsurların şairlerin beyitlerine nasıl yansındığını gösterir. Kitabın bu bölümünde mazmunların şairler tarafından hangi anlamlarda kullanıldığı ile ilgili bilgilere yer verilir.

4. Şiirin Ortaya Çıkışı, Varlığı ve Gelişmesi:

Yazar, bu bölümde Şiirin nasıl ortaya çıktığını, ne anlama geldiğini ve varlığının gelişimini kronolojik sıra ile anlatır. Ayrıca geleneğe ait temel duruş, mazmunlar, var olan hayaller, şahıslara ait düşünceler üzerinden yönlendirerek bunlar üzerinden beyitlerle bunları açıklamıştır.

5. Devir ve Şair İlişkisi:

Başlıktan da anlaşıldığı üzere şiirin yazıldığı dönemde şairin kendi yaşamı ile zaman diliminin bağlantısını bu bölümde kurulmaya çalışılmıştır. Bu bağlantı ile de şairin kendi dönemindeki mevcut iktidara yakın olup olmadığını sorgulamış ve şairlerin kendi dönemlerindeki insanlarla kurdukları mutlak bağ beyitlerle öne çıkarılmıştır.

6. Şiirde Varlık ve Yokluk:

Burada yazar, şiirdeki varlık ve yokluk duygusundan hareketle şairin hiçbir zaman için seküler bir anlayışla şiir yazmadığını belirtir. Şair, varlık ve yokluk fikrini sorguladığını, şairin teslimiyete dair dünyevi duygulara yer verilip verilmediğini ifade eder.

7. Şiir, Kelam, Söz, Sühan:

Yazar, bir milletin kimliğinden bahseden şiirin, kelamın, sözün, sühanın Osmanlı şairleri tarafından nasıl algılandığını şairlerin gazel örnekleri ile açıklar.

8. Şair, Şiir ve Gündelik Hayat:

Yazar, şairin gündelik hayatla olan bağlantısını nasıl kurduğunu söyleyerek, gündelik yaşamın şairin beyitlerine nasıl yansıdığını göstermeye çalışmıştır.

9. Şiir ve Kimlik (Sosyoloji):

Yazar, klasik şairlerin sosyoloji ile bağı kurduktan sonra şairlerin, toplumsal gözlemleri ve bu gözlemlerin eserlere nasıl yansıdığını inceler. İlâveten şairlerin toplum içindeki konumlarının öneminde bahseder.

10. Gelenek ve Yenilik:

Yazar, bir milletin temel değerleri içerisinde geleneğin tanımını ifade eder. Osmanlı şairinin, geleneksel uygulamaları ile İlahi olana bakışını aynı potada yoğurmayı başardığı görülür. Bu bağ da gazel beyitlerinde rahatlıkla görülebilmektedir. Kitabın bu bölümünde gelenek, İlahi olan ve yenileşmenin gazel beyitlerine yansıması değerlendirilir.

11. Şiir ve Aşk (Değişen Sevgili İmajı):

Yazar bu bölümde, klasik Türk şirinin anlam dünyasının zenginliği içerisinde sevgiliye dair söylemlerinin zenginliğini ifade eder. Osmanlı şairinin şiirinde sevgiliyi sadece tasavvufî veya seküler (dünyevi) anlamda yorumlanamayacağı bu bölümde belirtilir. Ayrıca bahsedilen bu durumun her türlü duygu, his ve adlandırmalarla birlikte anlamlandırılması gerektiğinden bahsetmektedir.

12. Şair ve Kimlik:

Yazar burada, Osmanlı şairinin kullandığı nazım şekli, mazmun, dil, üslup tercihleri ile kimliklerini ortaya koyduklarını ifade eder. Her devrin şairinin duruşunu ve rol model olduğunu örnek beyitlerle açıklar.

13. Şiirde Maksat:

Nazire Erbay, Osmanlı şairinin sanatı eserlerinde önceliğini belirtir. Ezber bilgilerle, şairlerin iktidar ve çevresine yaranmak maksadı ile şiir yazmadığını belirterek, şairlerin dil, anlatım, düşünce sistemi, hikmet arayışını en üst seviyede tutarak topluma yönelik şiir yazdıklarını ortaya koyar.

Altı yüzyılı geçen ve büyük bir medeniyetin mirası olan Osmanlı edebiyatında, şiirde dünyevi ve uhrevî tüm fikirleri edebiyatla ortaya koymuştur. Şairler, tarihi süreç içerisinde tasavvufî, sosyolojik hatta psikolojik konuları anlatarak hayati bir vazife üstlenmiştir.

Klasik edebiyatı adlandırmanın adeta temeli olan gazellerde ele alınan konuları doğrudan ifade eden şairlerin zengin beyitlerinin delil gösterilmesi, araştırmanın esasını teşkil etmektedir. Seçilen divanlardaki gazellerden konu başlıklarına doğrudan işaret eden beyitler örnek olarak kullanılmıştır. Beyitler

klasik usulle şerh edilmekten öte, şiirsellik ve şairin meselelere yaptığı göndermelerle birleştirilerek aktarılmaya çalışılmıştır.

Klasik şiir beyitlerini sadeleştirmek ya da bugünün Türkçesiyle ifade etmek oldukça risklidir. Yazar, günümüz okuyucusunun ele alınan konuları anlaması için, beyitleri mana kaybına uğratmadan açıklamaya özen göstermiştir. Yazar bu eserinde, şair ve şiire dayalı müstakil görüşleri bir araya getirerek Osmanlı edebiyatının sanat anlayışını ortaya koymuştur.

Netice itibarıyla “Klasik Türk Şiiri Gazellerinde Şair Ve Şiir Karakteri” adlı eser, Klasik Türk Edebiyatı şairlerini ve şiirlerinin geniş bir çerçevede ve farklı boyutlarda anlaşılması noktasında önemli bir kaynak olacaktır.